

- **Slovnica načel in parametrov**
- Univerzalno slovnico bi se lahko pojasnilo kot sistem načel in parametrov. Razlika med jeziki je torej le v tem, kako so posamični parametri nastavljeni. Ko se jezika učimo kot otroci, si moramo nastaviti parametre, čim si jih nastavimo, jezik znamo. Človekovo jezikovno zmožnost si lahko predstavljamo kot veliko ploščo s stikali. V procesu učenja jezika ta stikala počasi odpiramo oziroma pustimo zaprta (kakor pač veleva posamezen jezik). Načela predstavljajo nespremenljive povezave v škatli s stikali oz. sam obstoj posamičnih stikal. Stikala pa so parametri.
  - o Nekaj načel, ki so skupna vsem naravnim človeškim jezikom:
    - **Načelo utemeljenosti/celotne interpretacije (Full interpretation)**
      - Vsak izraz skladenjske razčlenbe mora biti utemeljen /Ne moremo prosto dodajati skladenjskih elementov
    - **Razvijalno načelo (Projection principle)**
      - Lastnosti jedra besedne zveze se prenesejo na besedno zvezo
    - **Razširjeno besednozvezno razvijalno načelo (= EPP – extended projection principle)**
      - Vsi stavki imajo osebek.
        - o To načelo se morda zdi kontraverzno, saj v slovenščini nimamo vedno izraženega osebk. Skupaj s tem načelom gre še parameter o opustnosti osebk.
        - o Prvo vprašanje je seveda, kaj je 'osebek'. Naše razumevanje osebk je „tradicionalno“ in zato deluje takšno načelo morda nenavadno. Osebek bomo definirali strukturno. Dejali bomo, da je osebek določilo časovne zveze. Ker bomo o tem, kaj je določilo in kaj časovna zveza govorili šele čez v enem naslednjih poglavij, lahko zaenkrat debato ustavimo.
    - **Udeležensko načelo (Theta Criterion)**
      - Vsakemu argumentu je pripisana ena sama udeleženska vloga, vsaka udeleženska vloga je pripisana enemu samemu argumentu.
  - o Parametri so tiste lastnosti po katerih se NČJ razlikujejo med seboj
    - **Usmerjenost jedra** – dopnilo je levo ali desno od jedra
      - Indoevropski jeziki imajo po večini jedro na levi, dopnilo jedra pa na desni
      - Japonščina in korejščina imata dopnilo na levi strani jedra
        - o tudi italijanski znakovni jezik (LIS) ima tako usmeritev
- *Slovenščina* ima jedra besednih zvez na levi (dopnila so desno od jedra).
  - o predložne zveze imajo predloge na levi [pri [domači hiši]]
  - o glagol je najobičajnejše levo od glavnega predmeta [berem knjigo]
  - o samostalnik je levo od oziralnega stavka [umetnik, [ki riše sliko]]
  - o in levo od samostalniškega dopnila [knjigo [o partizanu Petru]]

- *Japonščina* ima jedra besednih zvez na desni:

- predložne zveze so vse s postpozicijami
- glagol je vedno na koncu stavka
- samostalnik na koncu samostalniške zveze

gakkoo-e | *hashi- de*
 šola v | palčke-z
Taro-wa hon-o yomu
 Taro-top knjiga-tož bere
e-o kaita gaka
 slika riše umetnik
 'umetnik, ki riše sliko'

- **Parameter o opustnosti osebka** (dopolnjuje zgornje načelo EPP)
 (P_U^2) Opustnost osebka jeziki z opustnim osebkom

Jeziki brez opustnega osebka

- Osebek je definiran kot tista besedna zveza, ki se nahaja v določilu zveze s časovno morfologijo. Tak osebek se nahaja v vsakem stavku.
  - Stavki je v bistvu predikacija, se pravi predikat oz. neka lastnost (zelo široko razumljeno) in nosilec te lastnosti.
- Niso pa vsi osebki vršilci. V stavkih *Knjiga pada.*, *Knjiga je dobra.* in *Most se gradi.* osebek oziroma nosilec osrednje lastnosti stavka ni vršilec saj v nobenem od teh primerov niti ne gre za živega akterja.
- Nadalje niso nujno vse osrednje samostalniške zveze tudi osebki. Naprimer v stavkih *Janezu se pleše.*, *Petra zebe.* in *Mete ni v sobi.* osrednja samostalniška zveza izraža doživljajca ne pa vršilca.
- O teh stvareh več, ko se bomo pogovarjali konkretno o osebku.

- Podobnih parametrov, kot je zgornji *Opustnost osebka*, je veliko. Gianollo, Guardiano in Longobardi (2004) predlagajo 49 parametrov za opis medjezikovnih razlik zgradbe samostalniške zveze. Naprimer:

- "Parameter: certain languages refer to individuals (Romance,...) by overtly associating the lexical content of nouns to Person (strong Person), others (English,...) do not (weak Person)" (Longobardi 2006)

- Nekateri jeziki (romanski jeziki ...) nanašanje na ljudi izražajo s površinskim navezovanjem leksikalne vsebine samostalnikov z osebo (močna oznaka osebe), drugi (angleščina ...) pa tega ne delajo (šibka oznaka osebe).

Gianollo, Chiara, Cristina Guardiano, Giuseppe Longobardi (2004) Historical Implications of a Formal Theory of Syntactic Variation, ms. Università di Trieste-Pisa-Modena & Reggio E., in press in Stephen Anderson and Dianne Jonas (eds.) Proceedings of DIGS VIII.

Longobardi, Giuseppe (2006) "Reference to Individuals, Person, and the Variety of Mapping Parameters". To appear in A. Klinge and H. Müller (eds.) *Proceedings of the Copenhagen Symposium on Determination*

Chomsky, Noam in Howard Lasnik. 1991. Principles and parameters theory. V J. Jacobs, A. von Stechow, W. Sternefeld in T. Vennemann (ur.), *Syntax: an international handbook of Contemporary Research*. Berlin, De Gruyter.